

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я
ім. О.М. МАРЗЄЄВА НАМН УКРАЇНИ»

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

ПРО НОВОВВЕДЕННЯ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Підстава: рішення Вченої ради
ДУ «ІГЗ ім. О.М. Марзєєва НАМН України»
Протокол № 6 від «07» червня 2023 р.

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНКЕТНОГО ОПИТУВАННЯ

УСТАНОВА – РОЗРОБНИК:

**ДУ «ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я ім. О.М. МАРЗЄЄВА НАМН
УКРАЇНИ»**

АВТОРИ:

**д.б.н., проф. АНТОМОНОВ М.Ю.,
к.б.н. ПАШИНСЬКА С.Л.,
к.мед.н. СОКОЛОВА М.П.,
к.мед.н. СКОЧКО Т.П.**

Київ - 2023

Суть впровадження: дослідження структури екологічної свідомості молоді та аналіз взаємозв'язку між її складовими.

Пропонується для впровадження в практику роботи лікарів та психологів середніх навчальних закладів, лікарів-методистів Центрів здоров'я.

Формування здоров'я людини проходить в умовах як позитивного, так і негативного впливу зовнішнього середовища. Розуміння зв'язку між якістю навколишнього середовища та здоров'ям людини і, відповідно, розуміння важливості охорони довкілля та високий рівень екологічної свідомості суспільства є одним з головних завдань еколого-гігієнічної просвіти та виховання молоді.

З метою виявлення ставлення студентів та школярів старших класів різних міст України до екологічної ситуації, усвідомлення соціальної та індивідуальної цінності природи та схильності до активних дій на її захист було проведено анкетне опитування. В опитуванні взяли участь 285 респондентів віком від 15 років до 23 років. Задля порівняння рівня екологічної свідомості молоді та людей інших вікових груп, до анкетування було залучено 53 респонденти віком від 24 роки, що становило 15,7 % від загальної кількості опитаних.

Для визначення рівнів екологічних знань, настанов та поведінки розроблену нами анкету було умовно розбито на смислові модулі. Блок оцінювання рівня обізнаності містив запитання анкети стосовно екологічного стану на планеті, в країні, в місті та інше. Для кількісного оцінювання рівня настанов використано пункти анкети, які дали змогу із запропонованих тверджень вибрати ті, що відповідають власному світогляду. Твердження стосувались взаємодії людини і природи, вибору пріоритетів потреб суспільства і окремої людини у стосунках з природою та відповідальності за вирішення екологічних питань. Оцінка рівня діяльності визначалася за відповідями на запитання анкети щодо готовності брати участь у різних

екологічних акціях, схильності враховувати екологічні аспекти у виборі типу транспорту, упаковки товарів, способів економії світла та води, зменшення використання пластику, сортування сміття тощо.

Виходячи з принципів коректного складання анкет, питання формувались таким чином, щоб цифрові коди відповідей належали до різних шкал вимірювання (номінальних, бінарних, рангових та кількісних) та мали різну спрямованість: від «найкращої» відповіді до «гіршої» і навпаки. Для подальшого зіставлення відповідей та можливого формування на їх основі інтегральних оцінок було виконано перекодування одержаних значень у їхні еквіваленти таким чином, щоб вони знаходилися в діапазоні $[0,1]$, причому значенню «1» відповідала «найкраща» вираженість характеристики, а «0» – «найгірша» вираженість.

Статистична обробка полягала у розрахунку первинних статистичних характеристик вихідних масивів даних, показників відмінності та коефіцієнтів зв'язку. Показники відмінності розраховувались за параметричними критеріями Стюдента і Фішера та непараметричними критеріями. Для розрахунку коефіцієнтів зв'язку використовувались коефіцієнти Спірмена і Кендала для рангових змінних та коефіцієнт χ^2 Пірсона для номінальних значень. Кількісні значення рівнів складових екологічної свідомості розраховували за формулами інтегрального оцінювання. Для зручності подальшого аналізу кількісні значення було проранжовано за трьома рівнями: «низький», «середній» та «високий». Рівень екологічної свідомості визначали за мажоритарною логікою. Свідомість вважалась низького рівня, якщо принаймні дві її складові були низького рівня. Високий рівень свідомості передбачав високі рівні принаймні двох її складові, одна з яких «діяльність», оскільки саме в процесі свідомої діяльності особистості і відбувається формування екологічної свідомості. Крім того, рівень жодної зі складових не мав бути низьким.

За розробленою нами технологією здійснено кількісне оцінювання рівнів екологічної свідомості та її складових, із врахуванням статі, вікових відмінностей, місця проживання та фаху навчання.

Результати розрахунку рівнів обізнаності, настанов, діяльності та визначення співвідношення між ними за різними рівнями екологічної свідомості сучасної молоді подано у таблиці 1.

Таблиця 1 - Співвідношення між рівнями екологічної свідомості, обізнаності, настанов та діяльності учасників анкетування

Рівень екологічної свідомості	Кількість випадків у групах	Частка опитаних (%) з різними рівнями складових екологічної свідомості								
		обізнаність			настанови			діяльність		
		високий	середній	низький	високий	середній	низький	високий	середній	низький
Високий	32	66,6*	34,4	–	53,1*	46,9	–	100*	–	–
Середній	265	6,8	81,5*	11,7	15,8	72,8*	11,4	13,2	64,1	22,7
Низький	41	2,4	34,2	63,4*	2,4	36,6	61,0*	–	7,3	92,7*

Примітка: * - вірогідна ($p < 0,05$) різниця між сусідніми за рангом значеннями

Дослідження рівнів екологічної свідомості та її складових дає змогу визначити особливості сприйняття молоддю екологічної ситуації, усвідомлення цінності природи та схильності до активних дій на її захист.

Інформаційний лист підготовлено за результатами науково-дослідної роботи «Наукове обґрунтування критеріїв комплексної оцінки здоров'яформуючої поведінки молоді як інструментарію профілактики неінфекційних захворювань», № держреєстрації: 0120U105429.

За додатковою інформацією з даної проблеми звертатися до авторів листа: 02094, Україна, м. Київ, вул. Гетьмана Павла Полуботка, 50. Тел.: (044) 292-06-05.

Анотованим описом Інформаційного листа є *Повідомлення про наукову продукцію Реєстр № 67/10/24*, яке ввійшло до ПЕРЕЛІКу наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я (Випуск 10), затверджений МОЗ України та НАМН України 11.04.2024р. / ДНП «Центр тестування», www.testcentr.org.ua